

*Г. Ю. Ненька,
студентка V курсу 3 групи
Слідчо-криміналістичного інституту,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, м. Харків*

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИДІ ВИПРАВНИХ РОБІТ

Однією з важливих функцій сучасної держави є право застосовувати державний примус до особи, визнаної винною у вчиненні злочину, який проявляється, у свою чергу, у відповідному виді покарання. Суд призначає одне з дванадцяти видів покарань, передбачених ст. 51 Кримінального кодексу України. В умовах сучасної реформаторської політики України, соціально-економічної кризи та нестабільності багатьох державних інституцій простежується тенденція щодо зменшення застосування покарання у виді позбавлення волі та розширення практики застосування покарань, не пов'язаних з позбавленням волі. Показовим є те, що, на думку В. А. Мозгової, доречним буде вживання терміна «альтернативи ізоляції особи від суспільства», під якими слід розуміти будь-які законодавчо передбачені форми впливу на злочинця, що не обмежують реальних соціальних зв'язків особи з соціальним мікросередовищем її перебування [1, с. 59]. Типовим прикладом покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, є виправні роботи, які широко застосовувались ще за часів СРСР, де головним обов'язком кожної людини проголошувалася суспільна праця.

Незважаючи на те, що виправні роботи вважаються найбільш гуманним видом покарання, останнім часом простежується невпинне зниження фактів його застосування, так, за даними Державної кримінально-виконавчої служби України станом на 01.11.2014 р., на обліку перебувало 1747 осіб, засуджених до покарання у виді виправних робіт, на 01.12.2015 р. – 1081 особа, на 01.08.2016 р. – 765 осіб [2]. Стрімке падіння популярності застосування покарання у виді виправних робіт можливе через недоліки цього виду покарання.

Під виправними роботами розуміється праця засудженого за звичайним місцем роботи з відрахуванням у дохід держави від 10 до 20 % його заробітної плати, – таке визначення надає М. А. Самбор [3, с. 81]. Внаслідок невизначеності поняття цього виду покарання в національному законодавстві багато науковців довільно ставляться до його ознак, що призводить до неможливості визначеності його типових відмінностей, у тому числі й мети.

Метою застосування до особи виправних робіт є виправлення засудженого та кара, що виступає у формі відрахувань із заробітної плати. Виправлення як мета кримінальної відповідальності полягає у реальній зміні особистості, тоді як виправлення як мета конкретного покарання – це лише зміна поведінки особи, можливо, навіть і без суттєвих змін особистості [4, с. 129]. Чинний КВК України, на відміну від ВТК України 1970 р., не покладає на керівництво підприємств та організацій, де працює засуджений до виправних робіт, обов'язку щодо проведення з ним профілактично-виховної роботи. В умовах погіршення морального клімату в суспільстві навіть такий захід, як доведення вироку до відома трудового колективу не виконує своєї виховної функції, а навпаки призводить до психологічного неприйняття колективом засудженого, пересудів та інших негативних моментів [5, с. 50].

Оскільки ідея щодо переможної сили колективної суспільно корисної праці втратила актуальність, на перший план вийшли індивідуалізм та приватновласницькі начала, отримання максимальної вигоди, а результатом, відповідно, є втрата єдності карального та виховного елементів мети покарання. Складно говорити про виправлення засудженого, якщо характер виконуваних людиною виробничих функцій не змінюється, умови праці залишаються такими самими, тобто праця несе більш змістовний характер і є засобом задоволення певних матеріальних та духовних потреб кожного. Такий висновок є наслідком прогалин в законодавстві щодо видів робіт, до яких має залучатися засуджена особа.

Продовжуючи цю думку, також слід сказати, що виправні роботи втрачають свій карально-виховний вплив і набувають суто монетарного характеру, перетворюючись на подібність «штрафу у розстрочку». На підтримку цієї тези висловлюються С.В. Познишев і М.М. Ісаєв, які виступають проти призначення виправних робіт за місцем роботи засудженого як самостійної міри покарання і всіляко доказують їх схожість зі штрафом. На думку Ю.В. Бауліна, «наявність в КК виправних робіт – це, очевидно, перехідне явище. В кінцевому результаті треба буде відмовитися від цього покарання, встановивши замість нього різновид штрафу» [5, с. 48]. На думку К. Є. Шевелева, слід взагалі виключити виправні роботи з КК України, оскільки вони являють собою те саме грошове стягнення, і таким чином вдосконалити та європеїзувати вітчизняну систему покарань [6, с. 150].

Обов'язки, які покладаються на власника підприємства, на якому відбувають покарання засуджені до виправних робіт, встановлені ст. 44 КВК України. Цей перелік є невеликим, проте досить насиченим, що може позначитися на відносинах між роботодавцем та працівником. Наприклад, щоб ухилитися від покладених на нього обов'язків, він може спрямувати

зусилля на розірвання трудового договору з особою, яке відбуває покарання у виді виправних робіт.

Зовсім нещодавно до КВК України було внесено зміни від 07.09.2016 р., згідно з якими уповноважений орган з питань пробації направляє засуджених до органів державної служби зайнятості для реєстрації як безробітних, якщо на час виконання вироку не працюють або звільнені з роботи відповідно до законодавства про працю. Такі особи відповідно до ст. 41 КВК України зобов'язані працевлаштуватися на запропоновану органом центру зайнятості посаду (роботу). Ця ситуація зумовлює неможливість реалізації законслухняними громадянами свого права на працю, передбачене як Конституцією України, так і ратифікованими нашою державою міжнародно-правовими актами, через пріоритетне працевлаштування на роботу осіб, які вчинили злочин [5, с. 68].

Отже, виправні роботи як один із видів кримінального покарання є реальною альтернативою позбавленню волі, однак останнім часом виправні роботи застосовуються вкрай рідко, практично втратили свій карально-виховний потенціал, мають низку суттєвих недоліків як з теоретичної, так і з практичної точки зору, набувають суто монетарного характеру, що негативно відображається на їх виконанні.

Список літератури

1. Мозгова В. А. Поняття альтернативних покарань: теоретичний аспект/ В. А. Мозгова // Держава і право. – 2012. – Вип. 55. – С. 55–59.
2. Загальна характеристика діяльності кримінально-виконавчої інспекції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kvs.gov.ua/peniten/control/zp/uk/publish/category/692585>. – Заголовок з екрана.
3. Самбор М. А. Виправні роботи як адміністративне стягнення та кримінальне покарання / М. А. Самбор // Юридична наука. – 2014. – Вип. 4. – С. 80–89.
4. Яковець І. Виправлення засуджених через застосування кримінальних покарань / І. Яковець, К. Автухов, О. Таволжанський // Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: [монографія]. – Миколаїв: Іліон, 2016. – С. 126–162.
5. Ткачова О. В. Виконання покарань у виді виправних і громадських робіт: монографія / О. В. Ткачова. – Харків: Право, 2010. – 192 с.
6. Русаков А. В. Оптимізація кримінальних покарань / А. В. Русаков, Я. В. Колодяжний, К. Є. Шевелєв // Теоретичні та практичні

проблеми реалізації норм права: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (з міжнародною участю). – Кременчук: Вид. ПП Щербатих О. В., 2015. – 184 с.

7. Крецул В. І. Деякі проблемні питання застосування альтернативних видів покарань в Україні / В. І. Крецул // Людина і закон: публічно-правовий вимір: [матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «VII Прибузькі читання»]. – Миколаїв: Іліон, 2011. – С. 154–156.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

**КАФЕДРА КРИМІНОЛОГІЇ
ТА КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОГО ПРАВА**

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

ТОМ 2

Харків
2017

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

Організаційний комітет:

Гетьман А. П. – голова організаційного комітету, проректор з наукової роботи Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, академік Національної академії правових наук України;

Головкін Б. М. – заступник голови організаційного комітету, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Ткачова О. В. – відповідальний секретар, кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Автухов К. А. – кандидат юридичних наук, доцент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

Таволжанський О. В. – кандидат юридичних наук, асистент кафедри кримінології та кримінально-виконавчого права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Перспективи реформування кримінально-виконавчої системи України: матеріали круглого столу студентів, аспірантів, молодих вчених (4 квітня 2017 року, м. Харків): в 2т. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; за ред. А.П. Гетьмана, Б. М. Головкина та інш. – Харків : Юрайт, 2017. – Т2 ., – 260 стр.
ISBN – 978-966-2740-94-3

У збірник увійшли наукові доповіді та тези виступів учасників круглого столу, присвяченого перспективам реформування кримінально-виконавчої системи України.

Матеріали подані в авторській редакції.

The collection made scientific reports and abstracts of the participants of the round table devoted to the prospects of reforming the penal system of Ukraine. Materials for were presented by the authors.

ISBN – 978-966-2740-94-3

УДК 343.8
ББК 67.309 (4УКР)

© Гетьман А.П., Головкін Б.М. та інш., 2017
© “Юрайт”, 2017

З М І С Т

Бабій О. Г., Гавриленко М. М. Клименко Є. А.	Пенітенціарна пробація як складова ресоціалізації в Україні.....	3
Бірюков М. С.	Зміни до порядку направлення осіб до відбування покарання у виді позбавлення волі.....	10
Богатюк О. В.	Мета соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	13
Бугайчук А. А.	Сучасна кримінально-виконавча політика України.....	17
Бурикін В. В.	Про імперативність ресоціалізації звільненої з установи виконання покарання особи.....	21
Вовк М. М.	Відповідність вітчизняного законо-давства у сфері виконання покарань між-народним та європейським стандартам поведження із засудженими.....	24
Гадзіна М. Ю.	Звільнення від відбування покарання за хворобою: проблеми та шляхи їх розв'язання.....	28
Герашенко С.	Виконання покарання у виді арешту.....	32
Гнітій А. О.	Проблемні питання застосування та виконання покарань у виді громадських робіт.....	35
Голєв В. І.	Виправні роботи на сучасному етапі розвитку кримінально-виконавчої системи.....	39
Головко Д. Є.	Кримінально-правові проблеми застосування звільнення від відбування покарання за хворобою.....	42

Грабовська Я.Г.	Особливості виправлення та ресоціалізації неповнолітніх.....	47
Григоренко В. О.	Відбування покарання у виді позбавлення волі засудженими жінками.....	50
Грицева О. О.	Матеріально-побутове забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	54
Гриша І. О.	Міжнародний досвід застосування покарання у виді громадських робіт.....	58
Дейнега К. В.	Участь громадськості у виправленні та ресоціалізації засуджених.....	62
Дейнега М. В.	Праця засудженого в умовах ізоляції в контексті реалізації його матеріальних зобов'язань.....	66
Джелалі В. Ф.	Деякі проблеми виправлення та ресоціалізації неповнолітніх осіб.....	70
Дзандзава Г. М.	Медико-санітарне забезпечення засуджених до позбавлення волі.....	74
Дроздова В. І.	Потрапляння наркотичних засобів до установ виконання покарань.....	78
Дуброва Т. В.	До питання про право на свободу віросповідання засуджених до позбавлення волі.....	81
Железнякова Н. І.	Соціальна адаптація засуджених до позбавлення волі під час відбування покарання.....	84
Задерей О. В.	Застосування амністії до осіб, які вчинили злочини проти основ національної безпеки: правовий аспект та перспективи застосування в сучасних українських реаліях.....	88

Зайцева А. О.	Поняття та порядок звільнення засуджених від відбування покарання у зв'язку з помилуванням.....	91
Зелінська І. А.	Проблема переведення засудженого з однієї виправної колонії до іншої.....	94
Йосипенко Н. П.	Освіта як засіб виправлення та ресоціалізації осіб, засуджених до позбавлення волі, на прикладі зарубіжних країн.....	97
Іванов Д. В.	Перспективи створення приватних колоній в Україні.....	100
Карпова В. В.	Соціально-виховна робота із засудженими до довічного позбавлення волі.....	103
Козаченко Т. О.	Щодо доцільності застосування покарання у виді обмеження волі.....	107
Козярин Д. Ю.	Особливості ресоціалізації засуджених неповнолітніх.....	111
Колісник Л. Г.	Питання забезпечення права засуджених на охорону здоров'я.....	115
Кудря А. Р.	Забезпечення конституційного права засуджених на охорону здоров'я: основні проблеми та можливі шляхи їх вирішення...	119
Куктенко Є. Л.	Пробація щодо неповнолітніх як спосіб попередження злочинності.....	123
Курочкіна О. О.	Порівняльна характеристика змісту і основних ознак виконання покарання у виді виправних робіт в радянський період та за часів незалежності України.....	127
Кухар К. І.	Актуальні проблеми застосування інститутів амністії та помилування в Україні.....	130
Кушнір Я. О.	Про забезпечення доступу до освіти осіб, засуджених до довічного позбавлення волі.....	135

Лук'яненко Н.Ю.	Ресоціалізація засуджених як напрям державної пенітенціарної політики.....	138
Лучникова Д. Ю.	Проблеми ресоціалізації осіб, які не досягли повноліття.....	141
Ляшкевич Є. І.	Місце законних інтересів у складі правового статусу засуджених.....	144
Мандзюк М.	Проблемні аспекти ресоціалізації засуджених.....	146
Михайлова Г. В.	Проблеми підготовки засуджених до звільнення від відбування покарання.....	149
Ненька Г. Ю.	Проблеми застосування покарання у виді виправних робіт.....	152
Онищенко А. Г.	Запобігання проникненню заборонених предметів до установ виконання покарань шляхом реалізації індивідуальних заходів.....	156
Оніщенко З. О.	Правовий механізм забезпечення безпеки засуджених осіб та персоналу в місцях позбавлення волі.....	159
Очерет М. О.	Роль соціально-виховної роботи із засудженими в установах виконання покарань..	162
Очкін Р. В.	Міжнародні аспекти проведення соціально-виховної роботи із засудженими до позбавлення волі.....	165
Панішева Ю. С.	Проблеми виконання покарання у виді довічного позбавлення волі.....	168/
Плеханов М.	Місце інституту пробації в системі ювенальної юстиції.....	171
Погребняк О. О.	Деякі питання забезпечення безпеки персоналу установ виконання покарань...	175
Позняк Ю. В.	Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених до позбавлення волі.....	178

Поллак М. О.	Міжнародні стандарти поводження із засудженими.....	182
Пономаренко Є. С.	Удосконалення функціонування слідчих ізоляторів в умовах реформування кримінально-виконавчої системи України...	185
Прокопенко О.Г.	Оцінка ризику вчинення повторного кримінального правопорушення як елемент досудової пробації.....	190
Прокоф'єва А. К.	Проблема правового забезпечення права засуджених на відбування покарання за місцем проживання.....	194
Романюк А. О.	Щодо гуманізації системи виконання покарань в Україні.....	197
Роянова І. В.	Правова сутність досудової пробації та підстави її застосування.....	202
Руденко А. М.	Діяльність громадських організацій та їх вплив на кримінально-виконавчу систему України.....	205
Савенко Є. О.	Соціально-виховна робота із засудженими до позбавлення волі.....	209
Сархош Ю. Д.	Виправлення засудженого: до визна-чення поняття.....	213
Смирнова А. О.	Проблемні питання громадських робіт у системі кримінальних покарань.....	216
Суліменко О. В.	Ресоціалізація жінок, засуджених до позбавлення волі.....	219
Толокольнікова К. С.	До питання обмеження прав засуджених....	223
Уласевич Д. В	Активне виборче право засуджених.....	226
Червона С. Р.	Деякі аспекти виконання арешту.....	229
Чередниченко Д. А.	Виправлення як мета покарання засуджених до позбавлення волі.....	232

Чернишова Є. М.	Виховна робота з неповнолітніми в кримінально-виконавчому аспекті.....	235
Чусько В. В.	Пріоритетні завдання та перспективи реформування державних кримінально-виконавчих інспекцій в Україні в службу пробації.....	239
Шепеленко Л. В.	Інститут пробації: зарубіжний досвід і перспективи розвитку в Україні.....	243
Шульгата М. О.	Проблеми виконання покарання у виді штрафу.....	246
Щербакова К. Я.	Окремі питання доцільності створення слідчих органів державної кримінально-виконавчої служби України.....	251

Наукове видання

***ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ***

*Матеріали круглого столу
студентів, аспірантів, молодих учених*

(4 квітня 2017 року, м. Харків, Україна)

Відповідальний за випуск: Головкін Б. М.

Підп. до друку 26.05.2017. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір офсетний.

Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 18,68. Облік.-вид. арк. 13,8.

Тираж 30 прим. Зам. № 114911. Ціна договірна.

Друкарня «Аладдин-Принт»

61023, м. Харків, вул. Сумська, 4, оф. 8

Тел.: (057) 764-72-11 <http://aladdin-print.ua>

Свідоцтво про державну реєстрацію В00 № 966600 від 28.03.2003 р.